

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Oto Kubeše a soudkyň Mgr. Kateřiny Boudníkové a JUDr. Radky Zahradníkové, Ph.D. ve věci

žalobkyně: **CREDITEX INVEST, s.r.o.**, IČO 26170655
sídlem Anny Letenské 34/7, 120 00 Praha 2
zastoupená advokátem JUDr. Petrem Hromkem, Ph.D.
sídlem Vinohradská 34/30, 120 00 Praha 2

proti
žalované: **T** **Š**, narozená dne
bytem

o zaplacení 32 652,52 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Mělníku ze dne 27. 4. 2021, č. j. 19 C 12/2021 – 53

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se** ve výrocích II. a III. **potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem uvedeným v záhlaví soud prvního stupně ve výroku I. rozhodl o povinnosti žalované zaplatit žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku částku 9 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % ročně z částky 9 000 Kč od 5. 3. 2019 do zaplacení a smluvní pokutu ve výši 0,1 % denně z částky 9 000 Kč za období od 5. 3. 2019 do 20. 8. 2020, ve výroku II. zamítl žalobu v části, ve které žalobkyně požadovala uložit žalované povinnost zaplatit částku 12 272 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % ročně z částky 2 916,72 Kč od 5. 3. 2019 do zaplacení a smluvní pokutou

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

ve výši 0,1 % denně z částky 12 272 Kč za období od 5. 3. 2019 do 20. 8. 2020 a ve výroku III. vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

2. Proti tomuto rozsudku, a to do výroků II. a III., podala žalobkyně včasné odvolání. Závěr soudu prvního stupně, že žalobkyni nelze přiznat úroky obvyklé podle ustanovení § 1802 o. z. považuje za chybný. Soudní praxe totiž stojí na závěru, že ujednání o úrocích je oddělitelné od ostatního obsahu posuzované smlouvy a pokud soud prvního stupně ujednání o úrocích vyhodnotil jako neplatné, měl ve smyslu ustanovení § 1802 o. z. žalovanou zavázat k úhradě úroků ve výši dvojnásobku či trojnásobku úroků požadovaných obvykle za úvěry, které poskytují banky v místě bydliště nebo sídla dlužníka v době uzavření smlouvy. Současně odkázala i na nutnost aplikace ustanovení § 577 o. z., podle kterého spočívá-li neplatnost jen v nezákonném určení množství rozsahu, soud rozsah změnil tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností. Dle odborné literatury se toto ustanovení použije i v případech, kdy se jedná o naplnění znaků tzv. lichovní smlouvy ve smyslu ustanovení § 1796 o. z. Žalobkyně proto požadovala, aby jí byly přiznány úroky, které odvolací soud shledá souladné s dobrými mravy. Dále žalobkyně namítala, že soud prvního stupně učinil nesprávný závěr o tom, že žalovaná na úvěr uhradila částku 6 000 Kč. Poukázala na rozdělení břemene tvrzení a břemene důkazního mezi účastníky s tím, že její povinností bylo tvrdit a prokázat, že byla uzavřena smlouva o úvěru a že na základě této smlouvy žalované finanční prostředky poskytla, což žalobkyně splnila. Tvrzení o tom, že žalovanou nebylo na dluh nic plněno, je tvrzením negativním, které z povahy věci nelze prokazovat, a je proto na žalované, aby tvrdila a prokázala, že žalovanou pohledávku uhradila a v jakém rozsahu. Žalovaná však nic takového netvrdila, v řízení byla pasivní. V řízení nebyly předloženy žádné doklady o zaplacení peněžité částky hotovostním či bezhotovostním způsobem. Z žádného tvrzení účastníků, natož z provedeného důkazu, tedy nevyplynulo, že by žalovaná ve prospěch věřitele uhradila jakoukoliv částku a závěr soudu prvního stupně o dílčí úhradě úvěru ve výši 6 000 Kč je tedy pouze spekulativní. Soud prvního stupně nevzal v úvahu to, že žalobkyně může u soudu vymáhat i pouze část pohledávky, přičemž své stanovisko nemusí nijak speciálně vysvětlovat či zdůvodňovat. Prvostupňový soud neměl stavět své skutkové zjištění na nepodložených domněnkách. Žalobkyně proto požadovala, aby bylo vyhověno jejímu požadavku na zaplacení neuhrazené jistiny ve výši 6 000 Kč (nad rámec již přiznaných 9 000 Kč), a to společně se zákonným úrokem z prodlení a se smluvní pokutou z částky 6 000 Kč, když žalovaná byla v prodlení s úhradou celé poskytnuté jistiny, tedy nejen s částkou 9 000 Kč.
3. Žalovaná se k odvolání nevyjádřila.
4. Rozsudek soudu prvního stupně nabyl právní moci ve výroku I., neboť v tomto rozsahu nebyl odvoláním dotčen (§ 206 odst. 2 o. s. ř.).
5. Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo v intencích ustanovení § 212 věty první o. s. ř. ve výroku II. a závislém výroku III. podle ustanovení § 212a odst. 1, 5 a 6 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně není důvodné.
6. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že dne 9. 9. 2020 žalobkyně podala proti žalované žalobu na zaplacení částky 21 272 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % ročně z částky 11 916,72 Kč od 5. 3. 2019 do zaplacení a částky 11 380,52 Kč. Žalobu odůvodnila tím, že žalovaná jako úvěrovaná uzavřela dne 4. 1. 2018 se společností EC Financial Services, a. s., IČO 24243744 jako úvěrujícím (dále jen „původní věřitel nebo právní předchůdkyně žalobkyně“) smlouvu o úvěru č. [REDACTED], na základě které se původní věřitel zavázal poskytnout žalované bezúčelový hotovostní úvěr ve výši 15 000 Kč a žalovaná se zavázala tento úvěr vrátit spolu se sjednaným úrokem (pevně stanoveným), poplatkem za vyhodnocení a správu úvěru, poplatkem za uzavření smlouvy a za sjednání úvěru a inkasním poplatkem za hotovostní výběr splátek v bydlišti, a to ve 14 pravidelných měsíčních splátkách počínaje měsícem následujícím po podpisu smlouvy a konče splátkou splatnou k 4. 3. 2019. Věřitel svůj závazek splnil a žalované poskytl úvěr v hotovosti dne 4. 1. 2018, což žalovaná

stvrдила svým vlastnoručním podpisem na smlouvě. Žalovaná svůj závazek nesplnila, ocitla se v prodlení s úhradou dlužné žalované částky 21 272 Kč. Vzhledem k prodlení vzniklo věřiteli kromě práva na zaplacení této částky právo na zákonný úrok z prodlení z neuhrazené jistiny úvěru (tj. částky 11 916,72 Kč) od 5. 3. 2019 do zaplacení a dle článku V. smlouvy dále právo na smluvní pokutu ve výši 0,1 % denně z částky, ohledně níž je v prodlení (tj. z částky 21 272 Kč), a to za dobu od 5. 3. 2019 do 20. 8. 2020, tedy ve výši 11 380,52 Kč. Pohledávka vůči žalované vyplývající ze smlouvy byla původním věřitelem postoupena na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 11. 12. 2019 společnosti FINDIGO služby s. r. o., IČO 01497316, která ji následně postoupila smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 26. 5. 2020 žalobkyni. O postoupení pohledávky byla žalovaná vyrozuměna. Pro posouzení úvěruschopnosti žalované si původní věřitel vyžádal občanský průkaz, případně další platný úřední doklad a dále si nechal předložit dokumenty, které žalobkyně založila do spisu.

7. Soud prvního stupně na základě provedených listinných důkazů učinil následující skutková zjištění. Žalovaná uzavřela dne 4. 1. 2018 s původním věřitelem úvěrovou smlouvu, na jejímž základě jí byl poskytnut úvěr ve výši 15 000 Kč a žalovaná se zavázala částku splatit společně s úrokem ve výši 1 444 Kč, úplatou za poskytnutí úvěru ve výši 6 750 Kč, náklady na vyhodnocení úvěrového případu ve výši 1 378 Kč a inkasním poplatkem ve výši 2 700 Kč, ve 14 měsíčních splátkách po 1 948 Kč. Celkem se tedy žalovaná zavázala uhradit 27 272 Kč, přičemž RPSN dle smlouvy činilo 252,65 %. Pro případ prodlení s jakoukoliv úhradou se žalovaná zavázala zaplatit smluvní pokutu ve výši 0,1 % denně z dlužné částky. Žalovaná podpisem smlouvy potvrdila, že od věřitele převzala úvěr v hotovosti (žádost o úvěr ze dne 4. 1. 2018, smlouva o úvěru ze dne 4. 1. 2018, formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru, kopie občanského průkazu). Žalovaná v žádosti o úvěr v rámci zkoumání úvěruschopnosti uvedla, že je zaměstnána v prodejně [REDAKCE], kde dosahuje čistého příjmu 13 152 Kč měsíčně. Bydlí u rodičů, kterým na bydlení přispívá částkou 2 000 Kč měsíčně. Ostatní náklady byly uvedené ve výši životního minima 3 410 Kč (žádost o úvěr ze dne 4. 1. 2018). Pracovní smlouvou ze dne 18. 8. 2016 a dohodou o změně pracovní smlouvy ze dne 10. 2. 2017 bylo potvrzeno, že žalovaná je skutečně zaměstnána ve společnosti [REDAKCE] s tím, že její pracovní poměr měl zaniknout ke dni 28. 2. 2018. Dle výplatních pásek její čistá mzda činila v měsíci srpnu 2017 částku 14 953 Kč, v říjnu 2017 13 791 Kč a v listopadu 2017 12 966 Kč. Původní věřitel postoupil neuhrazenou pohledávku ze smlouvy společnosti FINDIGO služby, s. r. o., IČO 01497316, na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 11. 12. 2019. Tato společnost pak na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 26. 5. 2020 příslušnou pohledávku postoupila žalobkyni, konkrétně celkový aktuální dluh řádné pohledávky, včetně úroku a poplatků, činil 21 272 Kč, aktuální dluh z jistiny představoval částku 11 916,72 Kč, aktuální dluh z úvěru 906,27 Kč (smlouva o postoupení pohledávek ze dne 11. 12. 2019 a smlouva o postoupení pohledávek ze dne 26. 5. 2020 včetně seznamu postupovaných pohledávek – pohledávka č. 368). O uvedeném postoupení byla žalovaná informována dopisem společnosti FINDIGO služby, s. r. o., ze dne 3. 8. 2020, v němž byla současně vyzvána k úhradě dlužné částky před podáním žaloby (oznámení o postoupení ze dne 3. 8. 2020, předžalobní upomínka ze dne 3. 8. 2020, podací lístek na č. l. 27 spisu).
8. S ohledem na datum uzavření smlouvy o úvěru soud prvního stupně věc po právní stránce hodnotil podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) a podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 257/2016 Sb.“). Soud prvního stupně shledal, že původní věřitel před poskytnutím úvěru řádně splnil svou zákonnou povinnost, když s řádnou péčí zkoumal úvěruschopnost žalované. V tomto směru shledal smlouvu platně uzavřenou. Neplatným však shledal ujednání o ceně úvěru, jejíž součástí byly nejen sjednané úroky, ale i další poplatky, u nichž vyhodnotil, že svojí povahou jde o skryté úroky. Úrok je totiž z povahy věci právě úplata za poskytnutí úvěru, která v sobě zahrnuje i náklady na vyhodnocení úvěrového případu (stejně jako jakákoliv jiná cena za zboží v obchodě již obsahuje všechny náklady na výrobu, distribuci, prodej i zisk). Za situace, kdy

úrokové sazby měnových finančních institucí u úvěrů domácnostem na spotřebu dle měnových statistik ČNB, veřejně dostupných na webových stránkách České národní banky (www.cnb.cz), se pohybovaly v lednu 2018 okolo 9 % ročně, považoval soud prvního stupně cenu úvěru odpovídající v přepočtu úroku ve výši 110,37 % ročně jako nepřiměřenou, svou výší zjevně odporující dobrým mravům. Proto ujednání o úrocích a poplatcích v souhrnu shledal absolutně neplatné pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 588 o. z. Soud prvního stupně nepřiznal žalobkyni právo na sjednané úroky ani ve výši obvyklé v souladu s ustanovením § 1802 o. z., neboť měl za to, že toto ustanovení nelze na daný případ aplikovat vzhledem k tomu, že ve smlouvě úroková sazba sjednána byla, byť neplatně. Věřitel je tak sankcionován za to, že se pokusil sjednat se spotřebitelem celkovou úplatu, která je zjevně nemravná. Jelikož žalovaná uhradila 6 000 Kč (původně měla zaplatit 27 272 Kč, přičemž žalobkyně požadovala 21 272 Kč), uložil soud prvního stupně žalované uhradit žalobkyni částku 9 000 Kč včetně úroku z prodlení a smluvní pokuty z této částky.

9. Při přezkumu napadeného rozsudku odvolací soud vycházel ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, který k němu dospěl na základě správně provedeného dokazování. Soud prvního stupně i správně věc posuzoval po právní stránce, s ohledem na dobu uzavření předmětné smlouvy o úvěru, podle občanského zákoníku z roku 2012 a s ohledem na spotřebitelskou povahu smlouvy podle zákona č. 257/2016 Sb.
10. Odvolací soud se však neztotožnil s tím, jaký závěr učinil soud prvního stupně ohledně splnění povinnosti původního věřitele před poskytnutím úvěru posoudit s odbornou péčí úvěruschopnost žalované. K této otázce proto podle ustanovení § 213 odst. 2 a 3 o. s. ř. zopakoval dokazování žádostí o úvěru ze dne 4. 1. 2018 a listinami týkající se poměrů žalované, z nichž bylo zjištěno, že v době uzavření smlouvy žalovaná byla svobodná, měla středoškolské vzdělání. Na základě pracovní smlouvy ze dne 18. 8. 2016 a dohody o změně pracovní smlouvy ze dne 10. 2. 2017 pracovala na pozici prodavačka – zástupce vedoucí prodejny s nástupem do zaměstnání dne 18. 8. 2016 a koncem pracovního poměru 28. 2. 2018. Dle výplatních lístků činila její čistá mzda v srpnu 2017 - 14 953 Kč, v říjnu 2017 - 13 791 Kč a v listopadu 2017 - 12 966 Kč. Věřitel tak počítal s příjmem žalované 13 152 Kč měsíčně. V žádosti o úvěr bylo poznamenáno, že kontaktní osobou, která nebydlí s žalovanou ve společné domácnosti, je její matka J. Š., současně však v rozporu s tímto bylo prohlášeno, že žalovaná bydlí u rodičů, kterým platí za bydlení a energie 2 000 Kč a do výdajů byla dále započtena částka životního minima 3 410 Kč. Výpisy z bankovního či nebankovního registru klientských informací ohledně dluhového zatížení žalované nebyly předloženy. Odvolací soud dospěl k závěru, že na základě těchto listin nemá za prokázané, že by si poskytovatel úvěru splnil svoji zákonnou povinnost a u žalované řádně posoudil její schopnost spotřebitelský úvěr splácet. Poučení o nesplnění důkazní povinnosti podle ustanovení § 118a o. s. ř. nemohlo být žalobkyni poskytnuto, protože se její zástupce z odvolacího jednání omluvil.
11. Podle ustanovení § 2395 o. z. smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.
12. Podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel a zprostředkovatel je povinen provozovat svou činnost s odbornou péčí.
13. Podle ustanovení § 86 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací, získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

14. Podle ustanovení § 86 odst. 2 věta první zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů.
15. Zakotvení tohoto ustanovení do právního řádu si vyžádala směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102 EHS, podle níž musí věřitel před uzavřením smlouvy posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr (článek 8).
16. Podle ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.
17. Povinnost věřitele zkoumat schopnost dlužníka splácet sjednaný úvěr je v zákoně stanovena nikoliv pouze na ochranu zadávajícího se spotřebitele, ale současně též na ochranu dotčeného věřitele (v jehož prospěch je, aby spotřebitel, jenž se vůči němu úvěrově zavazuje, byl skutečně schopen svým závazkům dostát), tak i na ochranu všech dalších (i potenciálních) věřitelů dotčeného spotřebitele, u nichž by řádné splácení jejich pohledávek daným spotřebitelem v případě jeho předlužení (další závazky), které na sebe bere, mohlo být ohroženo.
18. Schopnost spotřebitele splácet sjednávaný úvěr je třeba chápat jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním (domácím) rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby mohl za normálního běhu věcí bez problémů a omezení splácet splátku úvěru v předpokládané výši. Proto musí věřitel mimo jiné analyzovat spotřebitelův rozpočet, a to jak ohledně jeho příjmů, tak ohledně jeho výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnání či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti, jakož i o dalších pravidelných výdajích spotřebitele, včetně splátek jiných úvěrů. Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.
19. Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele má věřitel vycházet jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získá z jiných dostupných zdrojů (informace z databází shromažďujících informace o bankovních i nebankovních úvěrových vztazích) při respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů tak, aby věřitel byl schopen získat objektivní obraz o finanční situaci spotřebitele. K tomuto závěru dospěla i soudní praxe v rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 30/2015 (použitelná i za účinnosti zákona č. 257/2016 Sb.), podle kterého je součástí odborné péče poskytovatele úvěru při plnění shora uvedené povinnosti i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení. Tomu odpovídají i obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) k posouzení úvěruschopnosti, podle kterých je základem pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele zejména spolehlivé zjištění příjmů spotřebitele (a jejich historie) a na straně druhé zjištění a zohlednění jeho výdajů, včetně jeho životních nákladů, a stav jeho závazků, včetně dosavadního způsobu jejich plnění.
20. Z uvedeného tedy plyne, že pouhé doplnění čísel do formuláře, bez ověřování příjmové a výdajové stránky rozpočtu spotřebitele, k řádnému posouzení jeho úvěruschopnosti nebude postačovat. Obezřetnost bude namísto zejména při posuzování výdajové stránky, kdy jsou často uváděny a posuzovány nereálné údaje. Ve vztahu k výdajům proto nelze vycházet ze zákonem stanoveného životního minima a z nedoložených tvrzení spotřebitele k relevantním výdajům. V tomto směru by měl věřitel ověřit alespoň ty základní a nezbytné podstatné výdaje, které pravidelně každému spotřebiteli vznikají, zejména náklady na bydlení a služby s ním související (v případě vlastního bydlení informativním výpisem z katastru nemovitostí, nájemné či inkaso potvrzením třetí osoby,

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

výpisem z účtu, nájemní smlouvou apod.). Zvýšená pozornost by měla být věnována zjišťování stavu závazků, které bude spotřebitel povinen plnit v průběhu trvání daného úvěrového vztahu. Odvolací soud si je vědom toho, že ustanovení o povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele je normou s relativně neurčitou hypotézou, že zákon nestanoví žádný konkrétní postup, který by měl být ze strany věřitele dodržován a že by tedy výklad ustanovení neměl vést k nereálným požadavkům kladeným jak na poskytovatele úvěru, tak na žadatele o úvěr. Pokud však má být smysl a účel daného ustanovení zachován, pak splnění dané povinnosti není možné bez reálného zjištění nejen příjmů a dosavadního dluhového zatížení spotřebitele, ale také základních pravidelných a nezbytných výdajů, které lze u každého spotřebitele rozumně očekávat.

21. S ohledem na žalobkyní poskytnuté doklady k ověření úvěruschopnosti žalované se odvolací soud neztotožňuje s hodnocením soudu prvního stupně, že by původní věřitel své zákonné povinnosti posoudit úvěruschopnost žalované náležitým způsobem dostál. Řádně byly ověřeny příjmové poměry žalované (předložení pracovní smlouvy a výplatních pásek), o odborné péči však nelze hovořit v souvislosti s hodnocením výdajové stránky rozpočtu žalované. Co se týče základních a nezbytných životních nákladů žalované (zejména v souvislosti s bydlením), vycházel původní věřitel výlučně z informací poskytnutých žalovanou, aniž by si je přiměřeným způsobem ověřil, přičemž velmi pochybně muselo působit již jen prohlášení, že žalovaná v době uzavření smlouvy bydlela u svých rodičů, když současně kontaktní osobou, se kterou neměla bydlet ve společné domácnosti, byla její matka a nebylo ani prokázáno, že by poskytovatel úvěru ověřoval dluhové zatížení žalované v příslušných registrech. Žalované sice ze zákona plyne povinnost v žádosti o úvěr uvádět pravdivé a nezkreslené údaje pod hrozbou trestněprávní sankce, to však poskytovatele úvěru nevyvazuje z jeho povinnosti postupovat dle zákona. V důsledku toho, že si alespoň základním způsobem neověřil nezbytné životní výdaje žalované a její dluhové zatížení, nemohl původní věřitel před uzavřením smlouvy získat objektivní obraz o finanční situaci a zdrojích žalované pro splácení závazku, a proto jeho postup nebylo možné hodnotit jako postup splňující kritéria odborné péče.
22. Následkem nikoliv řádného posouzení úvěruschopnosti spotřebitele ze strany poskytovatele úvěru je absolutní neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru. Odvolací soud při svém právním hodnocení věci vycházel z rozsudku Soudního dvora EU ze dne 5. března 2020 ve věci C – 679/18 OPR - Finance, jenž se jednoznačně vyslovil k otázce povinnosti soudu zkoumat ex offio (i bez návrhu spotřebitele), zda došlo k porušení předsmělní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a to s tím, že současně je vnitrostátní soud povinen vyvodit z případného porušení této povinnosti důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky článku 23 uvedené směrnice, tj. musí být účinné, přiměřené a odrazující. Takovouto účinnou, přiměřenou a odrazující sankcí může být pouze neplatnost absolutní, a nikoliv pouhá neplatnost relativní, která by ve svém důsledku vedla k relativizaci ochrany spotřebitele jako takové i celé s tím související právní úpravy. Tento náhled, odmítající relativní neplatnost jakožto nedostatečný nástroj ochrany spotřebitele, je dlouhodobě sdílen i judikaturou Ústavního soudu, který v usnesení svého pléna ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10 zdůraznil, že koncepci relativní neplatnosti spotřebitelských smluv chápe jako nesouladnou i s českým ústavním pořádkem, konkrétně s principy rovnosti, přiměřenosti a právní jistoty, která je neslučitelná s podstatou a účelem takové právní úpravy, jež má být projevem zásady ochrany fakticky slabší smluvní strany (spotřebitele), v soukromém právu korigující uplatnění zásady autonomie vůle (bod 41. citovaného rozhodnutí). Tehdy byla řešena rovněž otázka relativní neplatnosti spotřebitelské smlouvy zakotvená v ustanovení § 55 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 7. 2010. Směrnice nemají tzv. přímý horizontální účinek a textu směrnice se proto nelze ve vztahu mezi jednotlivci přímo dovolávat (viz např. rozhodnutí Soudního dvora EU, dříve ESD, ve věci C-91/92, Faccini Dori, srov. též stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cjn 200/2011, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a

stanovisek pod č. R 79/2013), když postulát o ochraně spotřebitele obsažený v dotčených směrniciích směřuje především k zákonodárci (aby správně provedl transpozici směrnice do národního práva), nicméně v rámci tzv. nepřímého účinku směrnic směřuje i k národním soudům, které mají povinnost volit v rámci národního práva ex offio eurokonformní výklad tak, aby uvedeného účelu bylo dosaženo (viz např. rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-106/89, Marleasing SA, ve vztahu k úvěrům pak ve věci C-377/14, Radlinger, nebo C-76/10, Pohotovost). Odvolací soud proto sankci neplatnosti zakotvenou v ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. vyložil v souladu se smyslem a účelem daného ustanovení (nikoli pouze za použití gramatického výkladu) jako neplatnost absolutní podle ustanovení § 588 o. z. (viz soudní praxe Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 143/2019, 27 Co 23/2020, 28 Co 31/2020, 22 Co 107/2020, 30 Co 62/2020 aj.).

23. Za stavu, kdy mezi právní předchůdkyní žalobkyně a žalovanou nebyl sjednán platný úvěrový závazek, nemohly být žalobkyni přiznány smluvní nároky, tedy ani sjednaný úrok z úvěru a poplatky a ani smluvní pokuta. Při vypořádání závazkového vztahu mezi účastníky pak bylo namístě vycházet ze speciálního ustanovení § 87 odst. 1 věty poslední zákona č. 257/2016 Sb. (nikoliv z obecných ustanovení o bezdůvodném obohacení), podle kterého vzniká žalobkyni vůči žalované pouze nárok na vrácení poskytnuté jistiny a na nic jiného. Uvedený způsob vypořádání neplatného závazku pak dle odvolacího soudu neumožňuje jiný postup, než že se vůči této jistině musí započítat částky, které žalovaná věřiteli na neplatný závazek již zaplatila. Správně proto bylo žalované uloženo, aby žalobkyni vrátila částku 9 000 Kč (15 000 Kč – 6 000 Kč), a to včetně úroku z prodlení, a ve zbývajícím rozsahu byla žaloba správně zamítnuta.
24. Odvolací soud se ztotožňuje s postupem soudu prvního stupně, který na základě skutkových tvrzení žalobkyně obsažených v žalobě a předložených důkazů učinil závěr, že žalovaná na dluh uhradila částku 6 000 Kč, tedy že nebyla v prodlení s částkou 6 000 Kč. Odvolací soud nemůže než potvrdit, že žalovaná byla v řízení pasivní a souhlasí i s tím, jak žalobkyně v odvolání popsala rozdělení břemene tvrzení a břemene důkazního. Principiálně však soud vychází z obsahu žaloby. Je totiž procesní povinností žalobkyně, aby v žalobě uvedla tvrzení o rozhodných skutečnostech natolik srozumitelně, aby z nich bylo možné logicky odvodit, jaký nárok a v jaké výši požaduje. Jinými slovy, aby mezi tvrzenými skutečnostmi, předloženými důkazy a žalobním petitem nebyl logický rozpor. Povinnost tvrdit a prokázat skutečnost, že na dluh bylo plněno, má sice žalovaná, ale soud v této otázce může vyjít i z tvrzení samotné žalobkyně a předložených důkazů, což nastalo i v tomto případě. Žalobkyně v žalobě tvrdila, že žalovaná se zavázala vrátit kromě jistiny s úrokem ještě shora popsané poplatky dle předložené smlouvy v celkové výši 27 272 Kč a dále že žalovaná si tento závazek řádně neplnila a dostala se do prodlení s částkou 21 272 Kč a že v důsledku prodlení má nárok na zaplacení úroku z prodlení z neuhrazené jistiny ve výši 11 916,72 Kč. Netvrdila, že by na dluh nebylo nic uhrazeno. Za situace, kdy žalobkyně netvrdila, že by na dluh nebylo nic uhrazeno a omezila se jen na tvrzení, že je žalovaná v prodlení pouze s částkou 21 272 Kč, z čehož na jistinu připadá pouze prodlení s částkou 11 916,72 Kč, nelze než dovodit, že tím žalobkyně současně implicitně vyjadřovala, že žalovaná není v prodlení se zbývajících částí závazku. Tomu pak odpovídaly i předložené smlouvy o postoupení pohledávek, zejména smlouva o postoupení pohledávek ze dne 26. 5. 2020, kterou byla pohledávka postoupena na žalobkyni, v níž byla výše celé postupované (existující) pohledávky vyjádřena. Ze smlouvy a její přílohy totiž jednoznačně vyplývalo, že předmětem postoupení nebyla pouze část pohledávky s tím, že by její zbývajících část (ve výši 6 000 Kč) zůstala postupiteli, ale že předmětem postoupení je pohledávka ze smlouvy ve výši *neuhrazeného* zůstatku. Pokud tedy předmětem postoupení nebyla celá částka 27 272 Kč, ale pouze neuhrazený zůstatek pohledávky 21 272 Kč (z toho neuhrazená jistina 11 916,72 Kč), nelze než učinit závěr, že část pohledávky byla uhrazena a nebyla tudíž ani předmětem postoupení. Odvolací soud se tak ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že na dluh byla uhrazena částka 6 000 Kč, jinak by totiž předmětem postoupení byla i pohledávka v této výši jakožto neuhrazená. Jiný výklad, například že žalobkyně požadovala jen část nároku, neodpovídal tvrzením obsaženým

v žalobě (nebylo tvrzeno, že žalovaná je v prodlení s celým dluhem, avšak žalobkyně požaduje jen jeho část) a byl by i v rozporu s předloženou smlouvou o postoupení pohledávek, jejímž předmětem nebyla celá pohledávka (ani celá jistina) vyplývající ze smlouvy, ale jen neuhrazená část.

25. Odvolací soud proto uzavírá, že závěr soudu prvního stupně o částečné úhradě nepovažuje za spekulativní za situace, kdy v žalobních tvrzeních bylo implicitně vyjádřeno, že žalovaná není v prodlení s celým dluhem, ale pouze s jeho částí a tomuto vyjádření odpovídaly i předložené smlouvy o postoupení pohledávek. Naopak jako nekonzistentní se jeví postup samotné žalobkyně, která požaduje zaplacení celé jistiny úvěru 15 000 Kč (a v odvolacím návrhu tak jde nad rámec žalobního petitu), přestože dle jejích žalobních tvrzení je žalovaná v prodlení pouze s jistinou ve výši 11 916,72 Kč a pouze ta jí byla i postoupena.
26. Vzhledem k tomu, že odvolací soud neměl k dispozici jednotlivé žaloby a k nim připojené důkazy, zejména smlouvy o postoupení pohledávek, z nichž je seznatelná výše neuhrazeného zůstatku pohledávky, nebylo možné vzít v potaz předložená rozhodnutí jiných odvolacích soudů.
27. Na základě shora uvedeného odvolací soud shledal rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. věcně správným, byť z odlišného důvodu, a proto jej podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil.
28. Soud prvního stupně rozhodl správně i o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Při poměrování úspěchu a neúspěchu ve věci vzal v úvahu nejen pohledávku jistiny, ale i její příslušenství a za situace, kdy zjistil, že v řízení byla ve věci procesně úspěšnější žalovaná, ale že té žádné náklady řízení nevznikly, správně rozhodl podle ustanovení § 142 odst. 2 na konci věty o. s. ř., že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Odvolací soud proto podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil i nákladový výrok III.
29. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto za použití ustanovení § 224 odst. 1 o. s. ř. v souladu s ustanovením § 151 odst. 1 věty před středníkem o. s. ř. podle ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalobkyně v odvolacím řízení úspěšná nebyla a žalované náklady této fáze řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu České republiky v Brně prostřednictvím Okresního soudu v Mělníku, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Praha 31. srpna 2021

JUDr. Oto Kubeš v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová